

05
7

ТОМ УДАРНЫК

Март төліе
№ 4.

Мыј ета номерын

	Стр.
Озлаңо, иңаез Іву Степко	1.
Март 8 лун Г. С.	4.
Асланым луно Г. С.	6.
Иңаез, виль понда озлаң Онтон Пјодор	8.
Кыз чапкисо тсарос Зубов С. ф.	14.
Март 18 лун	17.
Лосотчо мѳдик большевистскѳј кѳзан кад кежѳ	Зубов С.Ф. 19.
Ударнѳја кѳзам Іву Степко	22.
Лосотчо карч вѳдѳтѳм кежѳ Онтон Пјодор	23.
Кутчам пода жылѳтны Онтон Пјодор	26.
Сувтѳтам порѳ кѳжајство „ „	29.
Машина бергѳтѳ олѳм А. Т. Мошегова	31.
Тѳвса кад Каңуков Г.	32.
Кѳрам договоррез колкоззезкѳт Бажин	3-33.

ОҶЛАҢӢ ИҢКАЕЗ!

(Март 8 лун кежӢ)

ОҶланӢ, иҢез!
Чорытжыка талӢ.
ЛебтӢ вылынжыка
ГӢрд бѣја плаг.
Јонжыка, јонжыка
ЧалӢтӢ ылӢ.
Кок увтын талӢ
Гов отѣрлѣг враг.

Талун, кыкјамысӢт
Март тӢлѣг лунӢ,
ПразҢык—быд му пагта,
ИҢезлӢн лун.
— Ој, иҢка! Кылан-ја?
Вын тенат уна,
Лѣнѣныс туж куҶа
ОҶланӢ мун.

Быд Һесоветскөј
Странаын пукалө
Јөз вылын
Польдөм, черан-код,
Буржуј.
Иңкабс веззезөн
Каттө, көрталө:
Оқланө оз лез,
Пөдналө виъ туј.

Иңкаез оз повчө
Талун буржујліг...
Јонжыка өзжыштас
Нылөн пым вір.
Ніја Һемунда оз кежө
Вуъ тујліг...
Гөрд дөрапассезөн?
Озтасө мір.

Міјан странаын,
Советскөј странаын,
Иңһезлөн олэмыс,—
Гажа мај лун.
Важга олансө мі
Сотім дорнаын,
Вуж сорнас Һещкөвтім,
Кың сігмөм турун.

Иңкаез, төдат
Быдэнныт ті важсө:
Сірбусын пөдітэ,
Кістіт гінва,
Едэ Һемунда
Адзылэ ті гажсэ,
Ез сетлы тсарыс
Тіјанлө права.

Мөд һожән өнi
Быд iнкaыс олö:
Камгэмөн дорö
Колхознöј олан,
Пiвэ странаас,
Ужалö мыј колэ...
Тэвэ унажык...
He только печкан.

Җардö странаным,
Колхоззезөн тырö.
Тырö ударнöја
Вiт годға план.
Отiр гэлöммезö
Лениныс пырэ...
Иһнезлөн гажән
Серöмтчö олан.

Озланö, озланö
Быд пессiг иһнез!
Лебтö вылынжыка
Гöрд бiја плаг!
Југытлан, шондiлан
Иһдö тi гiннез.
Кок увтын талö
Гов отiрлiг враг.

Март 8 лун

Март 8 лун—празник быд странаіс ужалис інкаезлөн, нывкаезлөн Ета лунэ омён му паста—быд капиталістическөј і колоніальнөј странаын ніја пессэны быщөмгөтны ассіныс олан.

Јонжыка өтувтчэны, мед мездэтчыны асланыс өксплоататоррез-капиталісттез кіпод увтіс. Ніја сувтэны міјан советскөј страна понда. Кутчэны пессыны сіз-жэ, кыз пролетаріјат міјан Сојузіс пессіс і торјэтчіс капиталісттескөт пыркежө,

Быд странаын ета лунө орөтчэн пессіс інкаезкөт сувтэны віль лоқзез ужалис інкаез коласіс, мед чожжык вөтдө сотсіализм.

Міјан СССР-ын март 8 лунө інкаез быд вынөн пессэны асланым віль страна понда—промышленност, сельское козајство лебтэм понда. Ніја ударнэја ужалөны быд ужын. Мырсгөны тыртны вīt вога плансө і не вītөн, а ьолэн.

Заводдезын, фабрикаезын інкаез пессөны, мед јещажык ужалис јөз коьалісэ луннез, ез шыкөтө машінаез, товар, ез тормозітө уж. Мед леэны унажык товар, донтөмтны сіјэ Вежны важ учөт машінаез віль ыжыт машінаезөн, көда-бы пондісө јещажык корны мортліс уж. Вөлі өзім часа ужалан лун.

А феревнаын крессанкаез пессөны кулаккөт, бырөтөны сіјө, мед ез пантав віль туј вылын. Беднаккезөс, середнаккезөс пыртөны колхоззезө.

Активнөја ужалөны сельсоветын, коперативын, колхозын, ізба-читальнаын. Петкөтөны вевдөрэ дышкучіккезөс, оппортуністтезөс, вредітельлезөс,—былөс сетцөм өтірөс, көдна тормозітөны уж, отсалөны міјан классовөј враггезлө.

Инкаез феревнаын озын пессөны, мед унажык заптыны наһ і вөр. Индыны сіјө заводдезө, фабрикаезө.

Быд ужын пессікө, інкаез оз вунөтө лебтыны ассіныс культура. Луніс-лунө ніја бырөтөны ассіныс неграмотност, учөт грамота, велөтчөны вескөтлыны странаын. Кыскэны ас коласэ віль лоқзез бедначкаез, колхозничкаез-коласіс, быщөмгөтөны нылјс олан.

Міжан СССР-ын бид натсјаиг Іңкаез гажаа вермэны чу-
лътны асғиныс празньік—март 8 лун. Лыддыны, мыј-ні керө-
ма сотсіалыстическэј стрітельство пронт вылын—віт вога план
тыртөм вылын. Міжан іңкаезлө Октабрскөј револутсіја сетіс
ыжыт правгез.

Міжан натсіональнөј Комі-Перміјатскөј округын іңкаез
сің-жө оз колтчө бөрө. Леңінскөј партія ВКП(б) јуралікө ні-
ја актівнөја стрітөны сотсіалыстическөј козајство. Петөны
культураэн колэміс.

Мөд-нож мөдік странаезын. Сетчін капіталысттез, көр
іңкаез петасө празнујтны лоңғезөн өтөрэ, пондасө корны ны-
ліс мед кокнөтісө олан, вартлөны нјө бамбуковэј, рејіновөј
беңғезөн, вэтлісөны вэввезөн, пуксөтөны турмаезө.

Но лоас кад і мукөд странаезас, кыз і міжан, іңкаез
мездэтчасө капіталысттез кіпод увтіс і щөц міжанкөт пондасө
мунны, дорны сотсіалызм.

А С Л А Н Ы М Л У Н Ъ

Ужаліг іңнез!
 Өтвыліг сувтö.
 Вывлаңö гіннез...
 Бөрчамö гуртөн!

Öтiк!
 Кык!
 Öтiк!
 Кык!

Озлаң
 Пык!
 Вынөн
 Пык!

Вешшіс мед врагыс,
 Ез товпіт мусö!
 Кіјаным плагыс
 Когаліс русö!

Осков
 От!
 Осков
 Мöd!

Пісна
 Вöt!
 Јöзыс
 Тöd!

Етіјö лунсö
 Ужөн мі богтім.
 Озлаңö мунтөн
 Вір уна когтім.

Öтiк!
 Кык!
 Öтiк!
 Кык!

Паскав
 Зык!
 Міјан
 Зык!

Быдмö странаным,
 Віл пансö олан.
 Песгам быдөнным,
 Тыртам віт вога плаң!

Мувлын
 Уж!
 Муын
 Уж!

Вежам
 Сің
 Важліг
 Вуж!

Мунамö озлаң.
 Ағнымöс вежам.
 Перыта југытлаң
 Быдөнным кежам.

Öтiк!
 Кык!
 Öтiк!
 Кык!

Озлаң
 Пык!
 Вынөн
 Пык!

Мырсöны іңнез
 Віңір мödöрас.
 Пöртмöны гіннез
 Ныліг уж дорас.

Оскöv
 Öт!
 Оскöv
 Мöd!

Пісна
 Вöt!
 Јöзыс
 Тöd!

Пессöны сөјез
Етіја лунö,
Кыдi герөјез,
Керöны уна.

Öтiк!
Кык!
Öтiк!
Кык!

Паскав
Зык!
Ыжыт
Зык!

Ны выліг чожа
Угас саланыс.
Щöщ мунас гажә
Міјан оланыс!

Лоас
Уж!
Керам
Уж!

Лоас
Јон
Міјан
Вуж!

Му выліг iннез!
Ортчөн ті сувтö.
Вывлаңö гiннез...
Вөрзәмö гуртөн!

Öтiк!
Кык!
Öтiк!
Кык!

Озлаң
Пык!
Вынөн
Пык!

Г. С.

Іңкаез в іл понда — оꝝлан!

Кыз уꝝалө өтнаса іңка.

— Маму, Мітұыс сојө-бы, мыјөн талуң вердам?—јуалис — кага візіс өрін мамыслие.

— Мыјөн вердан, вот јештас горыс пұсас, шөма шыд. Өні сет наң кусөк.

— Маму, маму, Мішаыс өшынліе уекөтіс лампасө і рез-паз жуғдіс.—Көтөртіс мамыс гор оꝝсаң, пондіс чавкыны лаф-бејјез куꝝа нөлөꝝ вылас Мішкаөс.

— Маму, ме соровта курөггезлө, горзөны асывбыт.

— Јештасө курөггез сојны. Јуртө ен сујлы, кытчө оз ков.

— Мамыс. ваыс пізіс-ні Вөввезлө колө соровтны. Пондасө чожа дөддасын отырыс вөрө кайны. Өтлаын жө вөлі-бы лөсөтчыны кайны,— вістадіс ајкаыс өтөрсәң пыріс-да.

— Маму, Мишаыс помој вефраас тенчит шалтö сујуштіс.

— Мама, балаез јуöвы-бы, бура і баксоны гідјас, петкötö-жö чоужык јуансö,—вісталіс ыжытжык зон Гріша.

— Меным кват торјö не һецкјены тіјан понда: балалö јуан петкöt, вöввезлö ва шонты, мөссез еод, шөмөсіе һаныс петö, Мишаөс пыр еін вылын віз-быдöс жуғдö. Пета коккез гөгөр каттисö, Тітко оз і дугды зыбкаын рјаксö-һимасны корö, мыкö һевна колö пуышны еöјны. Он јешты гор гөгөр јештötчыны, сетчö рыт еібалö. Пода еодны колö, ва каяötлыны. А көр-нö понда печкыны, тіјанöс ета мунда ара-васö колö пастötны. Көр-ні ме і мезма етщöм еір һылöмје? Көр-ні тіјö і вешшаг мејам кјпод увтіс. Пöдан тіјанкöt һат пыцкас, он-ні вермы адзывны југыт луннесö.

Көр мезмас іңпөлöс

— Чөв, маму, чожа мезман те етіја еірһылöм увтіс і југыт луннесö адзылан,—чорыта і јатнөја вісталіс 5 год велötчіс Гріша.

— Көлхоз мјјанöс текöt петкөга: етщöм олансіс. Чукөртчö тіјö іңка мөд да ветлö төдмавны, кыз олö Іһва дорын коммуна „Зарја бүдушего“. Сетчјн öтк мамыс кујім да:с торјö оз һецкіе. Коммунаын быд уж бердö сувтötэм торја морттез. Кытчö кыкö, кытчö кујімö і сіз оғлан, уж еöрті. Нылөн лыддөм, кыщöм уж дорö уа ја колö

отір сувтотны. Челаф нылөн быддөс торја керкуын. Учотжыккесө жан-сөтөма керкуас ешө торја жырjö. Н-көг вөд-тчөны пөрисжык инкаез.

Гырисжык челафкөг вөд-тчө грамотнөй инка. Роч кылөн-кэ шуны, лөб сөтскөй сад. Пода гөгөр натофил морттез, н-ја токо і төдөны: көр колө мөс сөдны, јуктавны, выетыны, кыщөм лунө, кыщөм часө мыжөн вердны. М-јан деревнаис-кофөс-жө инкаез, а төдөны агроном мунда, кыз колө пода гөгөр бергавны. А поресез нылөн кыщөмөс, ој, ој! Кыз ыжыт родіс өшкаез. М-јан картаө пырас өтік дөчка, так тыр картавлас лөас. А мөссез кыщөм волкытөс. Нанаез мөссезлөн, кызі сто-каннез, с-ј і лөөтчөмөс јөв лезны.

А гор озын өтік инка бергалө. Быдөннысө коммунаис вермө верд-ны: нан пөжалө, пуө сојан-јуан. Буржыка і буржыка велалө мыјіс і кыз лөөтны чөскытжыка сојан.

Локтасө үжалансаң, натофил жырын (өтласа столовөјын) готөв быддөс сојан. Челафлөн асланыс торја сојан. Н-ја сојоны чөскытжыка. Подалө ва горын оз шонтө: натофил оградаас лөөтөм ва шонтан керкуын, м-јан мөз, пар абу, керку оз пымав.

— Но, Гр-шу, сымда-н-і те лыддын, ед чожа лун чулалас. Те мөвым в-став, чожа-ја ет-ја оланыс м-јанөз локтас, — в-сталіс да ыш-лов-зіс мамыс.

— В-стала, м-му, кызы оздач. М-јан деревнаын 52 керку. Быд керкуын асылөн горын ва шонтөны. Өтік асылө петөны картавлө 52 инка сөдны-јуктавны посн-і пода і мөссез і сымда жө му-ж-ік пөлөс сөдны вөввез.

Бытса асыв өштөны 104 гөгөр морт.

Маму, 52 керкуын гороç увтын курөг посзез. Турма-ед нылө сөтөн! Не вее-ед н-ја ета турмаје мезмасө да готөбөны, пессөны пышшыны, нөј-тышны тувдөм лысіннысө, мыјіс курөгыс кушмө курөг позјас, мыс дыр оз колталө? Ет-ја курөг позсаң. А курөг позсаңас дукускерку тырјас.

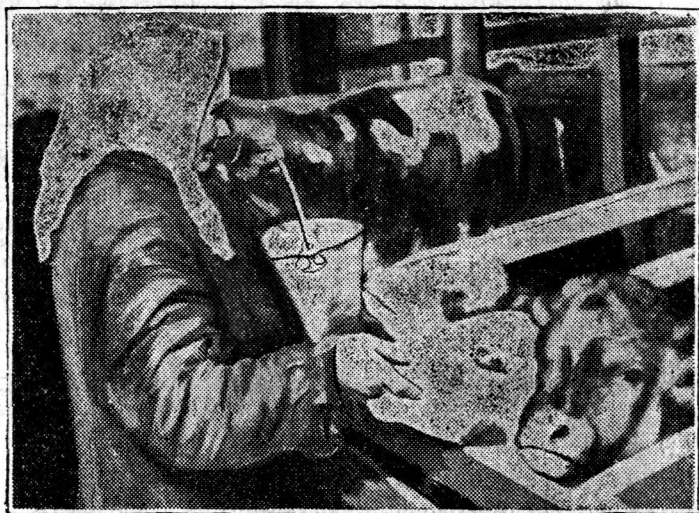
Өтласа пода карта

Вот, маму, әні кызы өддөн бура, вежөрт быддөс, мыј ме теныт в-стала. Өтік т-ј, көд-ја петкөтас тенө м-јанкөт сир-нылөміс-өтутвч-ны м-јанлө летк-і-петк-і көч-ј-ст-вөзнас колкозө.

Быддөс пода өглаавны көлкозө. Но өглаавны не с-ј, кыз мукөд ч-јтө: вашөтны өтік картавлө быддөс пөд-і. Ет-щөм өтлаалөм рөчөн шу-еө головопанство. А кулак стабун сывылө і радөс: ас пө өтлаалөны

өтік учэт, картавлө, сетөн подаыс быдөс изводаас.

Не сиз, маму, мөссезлө аслыныс карта, да карта не сетцөм, кыз мијан ој төвыс вијгө, а шоныт карта. Быд мөс сулалө торјән, нато-
диль лөбөтөм жырјын. Мөссез вердөны јукталөны натофиль морттез, ны
коласын ем өтік пөріежык, натофиль велөтцөм і пыр велөтцө, томжык-
кезсө велөтө, кыз колө бергаввы мөс гөгөрын.

Маму емөс натофиль кыгаез, кытөн гижөны, кыз колө вердны,
јуктавын мөс, мед сја волі јөважык Чожа мијө сетцөм кыгасө лыд-
өтам натофиль собранно вылын.

Сиз-жө порсеез. Торја карта нылө, кыз шубны рөчөн свінарнык.
Сиз жө балаез і быд подалө аслыс торја карта.

А кыз өні курөг вөдјөтөны. Не курөг позын гороз увтыц, не
бабука пөжө тјппез, дас тјп күйм нефелаөн, а машина пөжө, да сра-
зу күйм вјт со тјп, а емөс сетцөм ыжыт машинаез, кәдија пөжөны
өтпырисөн 15000 тјпөн. Енија машинаез шусөны инкубаторөн.

Сиз быд пөлөс пода і быд пэләс пөткә асланыс картавын пон-
дасө овны і нијө натофиль морттез пондасө дозирајтны.

Өтласа столовөј

Өнј, маму, кыз мездөтчыны кашнык бердіс. Кашнык, бөкөр-пан-
гөгөр каттјсө времјө не јөцажык пода гөгөрынса.

Кутам сысан-жө: 52 керкуын инкаез пуоны быд асылө кін кык кашыкөн, кін куимөн сожан, быд керкуын 52 морт катө асывсө пуны сожан тор. А кыщом ешө шогмө пуомыс? Јај тор коскаон сујыштас кашыкө—не шыдыс не јайыс. А пуко пуам етјјө тороккесө өтөк кофолын? Шыдыс шогмас уј шыдкод. Быд чужэма приправасө позэ пуктыны шыдас: капуста, картовки, морков, евокла, помидор. Жын јайыс оз мун өтөк коволас пуомон, а шыдыс лас чөскытжык, сјз жө і мөдјк сожан, А мында инкаез мезмасө етјја ујө? Натодил кукнаын лөсөтны сожны јуны 52 керку понда уна-уна колас: вт-кват морт, 46 морт ета кадө пондасө керны мөдјк уј.

Челаф керку

Быщөмжыка, маму, тјјө сувтөтны колкозын овны і челафлө унө кыкытжык лос быдтисны. Кыз быдмө мјјан Мша, лунтыр сја кыскасө жој куза. А жојыс көзыт, натөс. Петалан гјдјө, пырас кок сөрө назом тор, уеас жојө Мша мыј шедас, со өмас сујыштө.

Кінлөн деревнаын ем керкуын поснө челаф понда торја жыр? Абу некінлөн. Отласа жырјас-жө машмасоны челафыс жојөтөс. Кынмөны кагаоккес, сојоны уна берса натсө, сысан уна шөгөттес.

Колкозын позө керны отласа челаф керку „детској дом“ Челаф керкуын торја жыррез быд мыгөра челафлө: зыбкаөс кагаезлө аслыныс жыр, көдна пондөтчөны котрасны (кујим, нол, вт годсаезлө) аслыныс жыр, гырјекыккеслө аслыныс жыр. Быд жырјын аслыныс пестуннаез Челаф керку вјзөны өддөн сөстөма, сетөн некыщөм не јөг, не нат кагалө өмө оз сур, жој шоныт, кага оз кынмы. Быдөнлөн аслас кроват.

Вердөны, јукталөны челафөс натодил челаф сожанөн, вылөн натодил кукна. Быд жырјын челаф сөртј лөсөтөмас орсанчачаез.

Етщөм керкуө щөкжыка вермө вовлыны натодил челаф вескөтјс доктур.

Вежөртін, маму, кытөн мјјан тјјыс, мед мездөтчыны, кыз те шуан, сирнылөм увтөс!

— Кыз он вежөрт, сокол те менам, быдөс вежөрті. Мыла некін мјјанөс быщөміка талунына лунөз ез вермы индыны етјја тјјлө?

— Кыз тјјанөс, маму, индан, тјјө јурнытө некытчө одө мытчө асланыт гороөс-да. Собранно вылө одө мунө. Кін пондас бажитны ета јылөс, тјјө пессат паныт мунны. Локтас кін керны доклад Кудымварсан, јуалас кыщөм кыв-вылын сөрнитны, тјјө өтөс өмөн горөтчат: „Ро-

чөн, рочөн“. докладіе жыңсө одо вермө вежөртны, а быдөнныт рјак-
сат: „Оз ков мјанло колхоз!“

Онј школаын мјан організујтчіе брігада, кәдіја пондас етшөм
сорнїезсө вїставны собраньоез вылын, пондам мукөд пора ветлыны
керкуезөт рыттезнас.

Шырәдны інка пөлдө печкөны керкуын. Мїжө ныкөт өтлаын рыт-
јавны, пондам вїставлыны, кыз керны вїл олан.

— Лөсыт тор те менам. Көр те сымдасө пондін төдны. Сөлдөмө
талун менам пөттөзәм шотчіеіе, чун оқыштіе зонсө мамыс.

— Онї, маму, школаыс ед мөд-коф, мїжө пессам велөтны быдөс,
мыј колө керны колкөзын. Онї емөс уна кнїгаез, ем журнал „Том
Парнїк“, кытіе позө уна төдны.

Мїјан сїз школаас сувтөтчө уж, көр петас школаіе велөтчіе, мед
төдны, кыз колө кутчыны овны колкөзын.

— Грїшу, талун жө кутчам ајыт бердө, ас чожжык гїжсө кол-
көзө Тырмас кывзыны кулаччоліе шушкөм. Онї јешты керкуіе петны,
сетөн і ем іныс вїр јуіе Конкалөн, өтік кылөн тепө пыр панталө:

— Колкөзыс лун-мөд бөртї разеас. Мөдөдны пода начкывлыны.

Ветла Пїліка дынө да Онтонїка дынө. Колө чукөртчывны женскј
пөлдөсылө, да бышөміка товкујтны быд јыліе, кыз буржыка і кок-
нїтжыка лөсөтны сланнымөс. Тїјө брігадасан індо мїјан собраньө
вылө лечытжык мортөс, мед те моз-жө быдөс кужіе вїставны. Сїз ме-
нам талун оссїсө сїннез тенат вїсталөм сөртї, сөлдөм те менам, меным
Пїїа горогыс кыз ош лоје. Ме кыз мезмі ровно мыјсанкө,

— Сїз, маму, онї те бышөма вежөртан, кыз позө мездөтчыны ет-
шөм сїрнылөм увтіе.

Онї төдан кышөм лоас олом маммезлө, быд женскәјпөлдөслө.

Ужалан мунда, теныт лыддїсөсө, тыртан ассїт урок, сыбөреас
шотчіе, лыддөт кнїгаез, газетаез, і сек женскөј лөбтіеас, пондас кыз
мужїк-жө быд вопрөс бөрјыны
і төдны.

Онї-ед сетшөм, маму лозунг:

Паскытжыка түј інпөлөслө! Сувтөтны женскәјө јуравныс быдлаө:
советө, колхозө, кооператсіјаө.

Женскөј празнїк лунө быдөс інпөлөс пырам колхозө!

Кыз чапкисө тсарос

Тсарлөн олөм

дыр пукалисө рабочэј да крессанін өіві вылын капіталісттез, помешшіккес, монаккес, тсар і мөдіккес.

Отыр ужалө, а тсаррез годіс-гоіө токо өктөны аслыс өөм. Отыр олө шына керкуезьн, а тсар дворечын. Зарні (золото) тсар корманө, кыз ва котөртө і отырган, і вөрған, і руднікған, і заводған. Отырлөн ужалікө ва лезчө чужөмбан куза, а пукалө шыгјөн. Тсар да помешшік пөлөс өтамөдыс ордын пірујтөны да гөгүтчөны.

Тсарлөн опора

Тсарлөн опора вөлі помешшік, капіталіст, фабрикант, купеч да поп. Бура ніжа отсалісө тсарлө і өөмөн, і кылөн, і берга товарөн. Го ошкісө тсарөс быдлаын, быд по-раө.

Ачыс тсар бура отсаліс капіталісттезлө да помешшіккес-лө. Кытөн лебтисасө рабочөјјез, крессанаез асланыс кожајннез вылө, тсар нылө паныт індө, лаңтөгны солдаттез, нето політ-сіја.

Өтікөн песөісө

12 часөн рабочөјјез ужалісө заводдезын, фабрикаезын, а өөм капіталісттез сетлісө нылө сымда, мед ніжа токо шыгјөн

ез кулө. Ез вежөртө рабочөйез, кін нылөн врагыс. Нїја го думайтлісө, тсар оз төд ныліг умөл олөм. Но адзіелісө сетщөм рабочэјез,—револүтсіөнеррез, көдна вежөртлісө тсарліс көстөмсө да сыліг уж. Нїја-револүтсіөнеррес пондылісө песгыны тсаркөт отнаныс. Сің столар Гвөпан Халтурін мөдіс віжны тсарөс да сетны өтірлө свобода. Ез пет нем—тсар колтчіс ловја. Сыбөргөң мөдік револүтсіөнеррез віжісө тсарөс, но сы тужө пукгіс мөдік тсар. Ез ло кокнітжык өтірлө.

Петісө тсаркөт песгыны өурссез

Сїја кадгаң чулаліс 35 во. Овны рабочөјлө ез понды тужны. Керлісө забастовкаез, но полїтсіја да тсарскөј чїновніккөз отсалісө капїталїсттезлө пукавны рабочөј сіві вылын. 9 январ лунө 1905 воө Пітерскөј рабочөйез петісө тсарскөј двореч дынө, қыз мїјө оқжык гїжлім, корны свобода, му крегганалө, 8 часа ужалан лун, но тсар сетіс нылө ответ пулаезөн.

Не өтік өурс морт ета лунө віжісө Лөөнінградын, двореч дынын да улычаез вылын.

Пондам војутны вермөмөз

Ез тырмы помешшіккөзлө сөм пірујтөм вылө. Ез вермө капїталїсттез вузавны асгыныс товар ас страна пыщкын. Вот нїја пондөтісө суөтны вїль мїез, рыноккөз мөдік странаезіг.

Тсар пыріс отлаө војнаө, көдө лебтісө капїталїсттез быд му паста.

Рабочөйезлө да крегганалө ез ков војна.

Солдаттез окоппезын щыгїөн пукалісө, а генераллез грабітісө казна. Вїнтовкаез, орудіјаез ез вөлө. Тсар балконгаң дворечгаң вісталіс:

— Вермам быдөннысө. Пондам песгыны војутны пырігпыр!

Војутны победаөз

Победа тсар ез вермы вїтчісны. Ыббез вылын феревнаын некіңлө вөлі ужавны, а фабрікаезын станоккөз сајын сулалісө іңкаез. Помешшіккөзлөн, кулак табунлөн вөлі тыр наң, но нїја вузалісө наң өддөн дөңөн. Капїталїсттез асланыс

фабрикаезын да заводезын керисö пушкаез, винтовкаез, снарядез, пагкөм солдаттез понда да јонмтисö асғиыс корман. А отыр луніг-луно го унажык, і унажык шыгјон пукаліс.

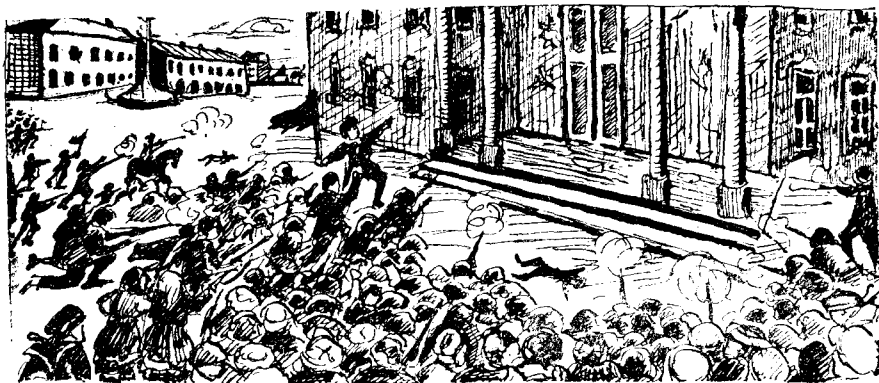
Певраль 27 луно 1917. воö Петербургын (Ленинградын) сувтисö рабочөјез да солдаттез паныт тсарлө. Тсарос вештисö влаг дыниг.

Тсар тую пукөисö капиталисттез. Бөра пондисö капиталисттез уж нүотны сіз, кыз оғжык тсар. Му пондисö важга моз виғны помешшиккез да кулаккез, фабрикаез да заводез капиталисттез. Војна мунис оғда моз. Сіз-жо дворечгаң, кыгаң кэркө тсар бајитліс, Керенскөј висталис:

— Пондам воју тны, кытчөз быдөс враггезөс ог вермө!

А кін вөлісö враггез? Кинөс вијлисö фронт вылын? Сегү щөм-жө ужалиг јорттезөс, кыщөм ачыс роч креггаңін нөтө рабочөј.

Штурм дворечлө

Војналө паныт, капиталист пөлөслө пессыны петисö большевиккез, көднјон јуралис Ленин.

Октябр төліг 25 луно рабочөјез да солдаттез, матросез винтовкаезон петисö Зимней двореч дыно. Естөн пукалісö министррез капиталисттезлөн. Опитсер јункер табун, двореч понда мөдисö сулавны, но двореч пыщкө пырисö красногвардејечез і тышкагөм лөбіс дворечын. Победа колтчис рабочөј сайын.

Сіз угіс Россияын влаг тсарлөн, помешшиккезлөн і капиталисттезлөн. Быд страна паста влаг лоис Советтез кіпод увтын.

Быд ізсә, быд вершок мусо, керкусо пролетариат Парижіе сетіе токо сек, көр нылөн быріе остаткі сад. Кіге-кijö гыріе отіркөг тың-касіо інкаез, челад.

Чулаліе 46 во., Не-ні Прантсіјаын, а Россіјаын лебтіеіс пролетариат аслас врагтез выло, мед вештыны ныло 30000 паріжскөй коммунар тудю, көдна остісө јур пессікө коммуна понда. Россіјаын пролетариат ез кер ныліе ошібкаезсө, сіја боетіс власт ас кijö і вескөтлө сіјөн 41-от во-ні.

Кітајын, богатој Америкаын і быд мүкөд капиталистическөй странаезын котөртө вір рабочөјјезлөн да крессаналөн. Сојезөн, сурсезөн пролетаріјјез мыребіы турмаезын.

Но кыз-бы буржуазіја ез панталэ рабочөјјезлө да крессаналө нја віл вынөн ешө буражыка кутчөны пессыны, мед мездөтчыны капиталистез кіпод увтіе боены ас кijö власт.

Коммуна понда нја кутөны пессыны сіз-жө, кыз верміс капиталист увтырөс пролетариат Россіјаје. Ныліе лебтөны вын МОПР-лөн мільон членнез, көдна быд-нож отсалөны турмаезын мыреіс революционерезлө.

Март 18 јун—јун Парижскөй коммунаон сіз-жө і јун МОПР-лөн, јун отсаввы јорттезлө, көдна пессөны капиталистическөй странаезын, леб-тыны вылынжыка знамја і ордан нуот-пондөтөм уж усөм јорттезіе.

ЛӨГӨТЧӨ МӨДИК БОЛЬШЕВИСТСКОЈ ТУЛЫСГА, КӨ- ҶАН КАД КЕЖӨ.

Луниг-лунө гібөтчө тулысга көҶан кад. Сотсиалистическөј
строительство быд лунө пакалө, вештө капиталистическөј эле-
менттез. Строитчөны вил заводдез, фабрикаез-гиганттез. Оссө-
ны вил колхозтез. Сферевнаын вилге пырөны гов, шөрөтема
өтiр колхозө. Кулаккез, вредительтез быд-нож пессөны сувт-
ны паныт сотсиализм паскөтөмлө. Колхозтез, гов, шөрөтема
өтiр лөгөтчөны нуөтны сотсиалистическөј тулыс, кыҶ велөтө
партия да советвласт. МыҶ колө керны локтан тулысө?

ПАСКӨТНЫ КӨҶАН ЫББЕЗ.!

Быд округ, пагта көҶан ыббез колө паскөтны локтан
тулысө 28 протс. вылө оҶаа год гөртi. Тулысга көҶан кадө
колэ көҶны 89.750 га, кытiге 46 протс. көҶасө колхозтез, 2^о/_о
совхозтез i 50 протс. өтнаса көҶајствоез.

Уна колө содтыны зөр, id, шогдi су увтын ыббез. Ешө
унажык колө паскөтны ыббез лон, көҶан туруннез увтын,
огорофеч карч увтын.

Ыббез лон, көҶан туруннез увтын мөјмуга год гөртi со-
дасө 140 протс., пыш увтын 108 протс. Мөднөж-кө шуны
лоө: мөјму-кө вөли 1 га лон, то таво колө көҶны 2,5 га гө-
гор. Тi агныт наҶтө төдат, мыла колө унажык көҶны лон.
Сiјөн, мед вөли унажык сiтеч, вi, гез i мөдик товар.

Паскөтны колө уна көҶан ыббез турун, огорофеч карч
увтын, мед вөли подалө гојан да городө гетны картовки, лук,
капуста i мөдик гојан тор.

Кулаккез пондасө тулысга кадөҶ гов, шөрөтема јөз ко-
ласын быд-нож пантавны партијалиге, советвластлиге ужтулысга
кад гөртi, мед ез паскөтө көҶан ыббез, мед ез шогмө колхоз-
тез. Тi школьниккез бура виҶөтө, мед кулак ез вермы сорлав-
ны көҶан кад. Ај-мамнытө пыртө колхозе, пессө паскэгны
көҶан ыббез, ваятө көҶан план колхозөҶ, гов, шөрөтема өтiрөҶ.

ЗАПТӨ КӨҶӨС, ЕД ЛЕҶӨ СЫЛӨ ЩЫКНЫ, ПЕШЛӨ ЧУЖАНСО.

Мед тыртны көҶан план тулысөн, колө быдөс көҶыс запты-
ны. Ета план гөртi колө колхозтезлө көҶыс зөр 39.043 тсен-

тнер, ід 6318 тсент., лон кѡзыс 2670 тсен. Кулаккес пондасѡ щѡктыны сојны кѡѡс да бы'нѡж пезыны, мед кѡѡс ез тырмы. Ті бура тѡдат, вермас-ја государство сетны быд мортлѡ кѡзыс, кѡр сылѡ колѡ строитны вѡл заводдес, фабрикаез, кѡр сылѡ колѡ вын пуктыны вѡл гѡганттес вѡлѡ.

Школаезлѡ колѡ вѡѡтны ѡеревнѡезіѡ, колкоззезліг амбаррез, мед кѡзыс вѡлі, да ез щык Колѡ ѡні-жѡ пешлыны чужѡ-ја кѡзыс, пуктыны пробаез, вѡгтавы чужѡм јыліг колкозлѡ.

ЛЕБТЫНЫ УРОЖАЈ.

Кѡѡан ыббез колѡ паскѡтны, но і бура колѡ лебтыны урожај. Колѡ кѡзыс быдѡс јогіѡ јансѡтны, кѡѡны мѡнеральнѡј удобреньноез, кѡѡны машѡнаѡн, паскѡтны сојтсвѡј кѡзысѡн кѡѡм Локтан годѡ колѡ лебтыны урожај 9 протс.-вылѡ. Мед етѡ урожај лебтыны, колѡ јогіѡ јансѡтны (сорѡіруйтны) зѡр 12.231 тонна, ід 1.916 тонна, шогді 68 тонна, лон кѡзыс 1003 тонна. Школьніккеслѡ ѡні-жѡ колѡ органѡзујтны брѡгадаез отсавны ѡу јансѡтны јогіѡ Сорѡірујтны кѡзыс абу гѡкыт. Сорѡіровка дынѡ колѡ шык ыжыт морт да 4 челѡѡѡ. Ыжыт-

тес пондасѡ вѡѡітчыны мешѡккес дынын да кѡілыны, а сетѡн ті вермат куравны, бергѡтны ѡта-мѡѡ бѡрганѡн. ѡні-жѡ колѡ пезыны, мед вѡлісѡ машѡнаез, удобреньнѡ вѡјѡм ѡеревнѡѡѡ. А вѡјны-ед ѡе јѡща ѡеревнѡѡѡ. Колѡ чапкыны ізвестѡ 20.000 тонн.

суперпосват 328 тонна, фосфритнөй пич 378 тонна
калийнөй сов 121 тонна.

Колө вајны тулысөз берса машинаез:

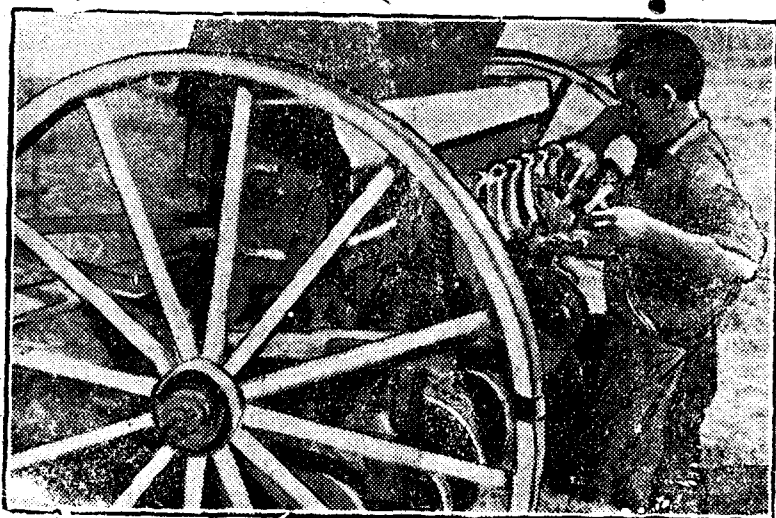
Плуггез—8037

Пичаез—330

Јог јансотан машинаез—1229

Төјөгчн. машинаез—1802

Бельгаез—600

Быдөс машинаез колө пьртны округө 357 сурс (тыгача)
шатлө. Колө көзны сортовөј сүөн 10.432 га, мөјму-кө вөлі
көзөм 2529 га.

ПАКӨТАМ ЫББЕЗ, ЛЕБТАМ УРОЖАЈ, ГЕТАМ НАҢ ГОСУДАРСТВОЛӨ.

Кинтө оз ков пакөтны көзан ыббез? Кулаклө. Сіја оз
понды щөктыны лебгыны урожај. А ті азныт төдат, тујас-ја
овны городтөг. Көр мі феревнаған пондам индыны наң, лон,
ві, јаж, кучік і сіз озлаң. город феревнаб ешө унажык индас берса
товар да машина. Тулысга көзан катө колө сіз керны, мед
көзан план вөлі тыртөм. Отсалө, термаө пантавны тулысга
көзан кад!

Ветлө сельсоветө да јуагө, кың лөсөйтчөны тулысга кө-
зан кад кежө феревнаез, колкоззез і једіноличныккес.

УДАРНОЈА КӨҢАМ.

Чожа, чожа сылас лымыс,
Вежсас отірлөн олан:
Чожа, чожа локтас тулыс,
Мытчас гажа чужөмбан.

Гажа тулыс ми вичісам.
Пичам ужын лун і ој:
Көқан кад кежө лөгөтчам,
Сіја быдлө лоас бој.

Вон колкозыс плуггез вочө,
Вежө нїдн важ сабан,
Трактор пешлө: ражө-течө,
Токо кылө трін да бран.

Сортїровка гольө кылө.
Гольө лунтыр талун, чч!..
І ужавтөн сіја ғылө:
— Көқам, көқам сөстөм су!

Міша школаын велөтө,
Кың чулөтны көқан кад.
Лыддө кнїга, вем паскөтө,
Гїжө лознуггез прокод.

Чельад, ми ударно көқам!
Пыртам, тыртам көқан план.
План-кө тыртам—міжө течам
Луніе-лунө вил олан.

Іву-Өзепко.

ЛӨГӨТЧӨ КАРЧ ВӨДЛӨМ КЕЖӨ.

— Таво колас дун покатын колны өтик гектарвөдитны дона карч. Сетчөм карч, көда вермас шөгмыны не өддөн бур укодөн, кыз картовки, капуста, лук, кушман, калыга, огород вылие петкөтны ыб выло. Етјө гектар быдөс колны парныковөј культура увтө, дона карч увтө: огуртсы, помјдоры, редиска салат, сахарвөј анкыщ і модік дона карч увтө,—вісталіс собранно вылын председател колхозіе.

— Колө етјө керны, колө. Вес мјан озжык байітисө. оз-пө мјанын шөгмы огуреч, помідор. Мыј керіс дулалөм гожум Јлла-Јаков. Ветліс недыр курсез выло. Сетчін велалөм, кыз колө вөдитны помјдорез.

Мунда сја таво бөстис помјдоррез. Неладно Јлла Јаков керіс ассеі велөтчөм быдөс пуктис аслас огорочечын, ас пондаіс. Естөн і правленно мјанліс оз тјј ошкыны: ез куж төдөмсө Јлла-Јаковліс цуктыны колхоз огорочеч выло.

Ыжыт і бур нан вылөт етја огуреч і помідор. Сувтөтны колө етјө козајство, — вісталіс колхознік Петра.

—Нуко, ас вісталас Јлла-Јаковыс, мыј позас таво вөдитны, кыщөм карч,—вісталіс председател.

— Кыззам, кыззам.—горөтчісө өтик өмон собранно вылын.

— Мыј төда, вістала,—петіс пызан дынө і горөтчіс медперво Јлла Јаков.—Парныковөј карч увтө огорочеч сја местаын бур лоас. Ојтөв сетчө оз сіз. Почва сетөн бура назмітөм. Ва ылын коф. Колас гарјыны колодеч. Лебтыны ва колодечје колө лөсөтны маковік, мед кокнітжык вөлі васө лебтыны. Колодеч гарјыны выліс дор участокас, сек ва пондас котөртны жолобөз куца быд наста участокөттис.

— Быдөс вісталін,—шыіс председател.

— Кытчөз быдөс,—вісталіс Јлла Јаков.

--- Вај меным кыв,—собранны коласын кісө лебтис школаын велөтчіс ударнік Пета

— Ну сорніт, Пета.

— Мыј времјосө кафыны, мыј сја вјлө вісталас, колө чоужжык чулөтны собранно,—горөтчіс Петра Санко.

— Кыззам, ас байтыштө. Те өні, Санко, ен візөт том да учөт выло. Ніја мукөдлаын лөчытжыкөс мјанса

Петіс пызан дычө Пета. Кіас тетрадка. Огір былө ві-
здітө, кызі школаын аслае жырдын, оз нөмунда пов.

— Ме шуа сіз. дона карч водітан огородеч керны так керны
не өтік кылөн, а кутчыны ужөн. Ме вот кывза, так ровно шогмө
өтік бајитөм.

Өні мјан төлје март. Мед бөрја төліе, көр візөө додда туж. Вот
ерја төлісын і колө быдөе заптыны, мј колө етшөм огородечө.

А кыз быдса гектарлө сувтөтны парніковөј култура, сетчө уна
колө заптыны додда тужөн. Колө вајны уна вор парніккөз керны, ко-
лө вөр колөдечө сруб лөзны, уна колө додда тужөн-жө вајавны ва дө-
ріе сөстөма мөкалөм ваөн песок.

— Ну вісталин тожө. Кін кәјөтлө вадөріе огородечө песок,—
шөскөмөн вісталие Петра Санко.

— Вот і вістала: мјанлө татчө колө керны вевдөр парніккөз.
Мјан татөн сор парніккөз. Мүө гарјыны колө 30-40 сантөметр, пас-
танас парніккөз керны 1, 6 метра, кузанас 7 метр. Позө і кузжыка
керны.

Парнікө течны вөв назом, кызанас 40-45 сантөметр төгөр. На-
зом течны топыта, бура талны.

Вит-кват лун бөрын назом пондөтчө сотчыны. Сек назом вевдөрө
колө течны му.

Му лебтөе не өткөд, мј көзны колө. Огурөч увтө колө течны
өетшөм му, кызі лыдфыны ведрөя, лудовөа увтө 2 ведрө, сіөмөм

назом сорөн 1 ведра і vadörіс песөк 1 ведра. Кызанас муыс төчсө 18-20 сантиметр. Капу ста rassada увтө сіемөм му, јешажык лудовка увтис му. Кызанас 10-12 сантиметр

Вадөрје сөстөм песөк пуктиссө сы понда, мед муыс вөлі шовытжык. Асныт төдат, песөк шондј вылын зірытөз шонало, а му озжык.

Вөв назом почө өктывы өтөріс. Течвы сіјө ыжыт грудасө парник бокас. Течны колө топыга назомсө, мед сіја ез сотчы парникас течтөз.

Јорттез! Уна колө уж пуктыны, мед сүвтөтны парниковј култура бытса гектар выло.

Колас ватоділ морттезсө сүвтөтны етіја огородечө, мед ніја токо ~~көдөсө~~ огородеч.

Кыным морт сүвтөны. Колас лыддыны быщөміка. Ме шуа сіз бөрјыны колө етіја собуанно вылын коміссіја. Сетны сыло срок этік недек. Ас сіја быдөс лыддас, јуасас агрономіс. А недека бөрті кутыны заптыны мвј колө етіја огородечө.

Міјө школаас лөбөтчамө керны парниккөз. Міянло сіз-жө колас өтік-мөдік вајны додда туюн.

Көдіја морттез пондасө ужавны огородеч вылын, ас ніја щөкжыка міян дынө школаас вовлывлөны. Отлаын пондам велөтчыны кыгаез сөртј, кыз сүвтөтны парниковј култура.

— А дзылін, Санко, верман те сымдасө виставны?

— ~~Өддөн~~ быщөма изводтөм піјан висталіс. Вот теныт і үчөт: ~~ке~~ вес велөтчөны.

— Так мвј бөрјам коміссіја?—висталіс председател

— Колас бөрјыны. Петабсө сіја коміссіјаө колө бөрјыны. Кутчыны колө јонжыка ужавны,—горөтлісө унаөн собранно вылын.

Мвј тіјө школаын велөтїт огородеч јыліс?

Сүвтөтө-өз өтласа огородеч тіјан колкозыс?

КУТЧАМ ПОДА ЖЫЛӨТНЫ

Мымда оз песгы кулак аслас уждөн і агитатсјаои пад-мөтны өтүрөс ужавны коммунистическөй партија план гөртү, оз вермы нем керны. Ез ло кулак гөртү; крессанин-пө пон-дас көзны сымда, мунда колө аслыс гөјны, а городдөз і за-воддөз куласө шыгјөн.

Коммунистическөй партија і советскөй влагь өтлаын ужа-ліс өтүркөт кужисө сүвтөтны политика му вылын, һаһ пондөс тырмыны аслыс фервналө; тырмас вердны городдөс і заводдөс, кыз шуоны; „һаһ проблема мијө вермим.“

Өнү колө вермыны мөдүк ыжыт проблема-пода өдөитөм жыліс. Пода өдөитөмын мијанлө ыжыт вред керіс кулак. Көр пондөс мунны быд пагта мијан му вылын коллективизатсја, сек кулак јештис асгыс пода начкывны.

16 партијнөј сјезд пода өдөитөмиг гөрһитис і сүвтөтис пос-тановленьо, быд вынөн кутчигны пода жылөтны.

Һаһөн мијө петим колкөззез і совхоззез пыр. Етијө опыт-сө партија пуктис пода өдөитөмө. Пондөсө керны натофил по-да совхоззез, пода колхоззез. І натофил пода колхозын пар-тија і правительство постановленьо гөртү пода өдөитөмө колө пуктыны уж, мед пода чоужыка жыліс.

Пода өдөитан туж сја жэ, кыз і су өдөитны, колхоз і сов-хоз. Вот етијэ һе быдэс мијан крессана энэз вермис вежөртн. Оддәнжык паныт муно пода өдөитэмлә колхоз-пыр инпөлөс.

Инпөлөс гөрһитэны: „Пондас кинкө һеаслас пода понда пес-гыны“ јуктавы-вердны.“

Бөрјам бышэмжыка, кыз буржыка сүвтөтны пода өдөит-ны: өтнаса коҗајствоэн али артэльдөн-колхоздөн.

Богтам перво этнаса шөрөтема коҗајство, кытөн емөс мөссез, баһез, порггез. Кыз муно пода өдөитөм етија коҗај-ствоын?

Асылөн петас инка гөдны поја, чапкас мөслө көрым, баһалө турун, порглө соровтас. Луншөр гөгөр пода јукталэ: мөссез вашөтө вадрө, баһезлә, порглө петкөтө жуан, кышдм-кө помој тор.

Сіз быд лунö. Öтiк сожан, этик жуан. Инпöлöс öнi тöдöны-
ны: мед мöс вöли јöлажык, колö вердны не öтiк кöрымэн, не
öтiк турунөн, а быд лунö колö невнаөн сетавны картовки,
жмыккес. Јуктавны колö шонит ваэн, а не јукмöсiс.

— Пондас кiнкö каттигны быд лунö мöс гөгöрын, кы-
сымда досугыс,—вiсталасö инкаез, кық пондан нылö бaјитны
мöс вердöм јылис.

Мöссез олöны карта вылын, кытөн абу некыщöм пöто-
лок, стенаез заплöдiс, колассез јур гөрöмөн. Мэслөн быдöс
сожаныс мунö не јöлэ, а токо шонтигöмö,

Порэ вöдитöм јылис нем i бaјитны. Порэ асылөн подво-
ротна лебтас i жексöмөн кöтöртö кошшыны мöдик оградае-
зiс аслыс сожан.

Сiз i быд пода öтнаса козајствоын, кыггэ кық вермö.

Етщöм пода вöдитöм мунö важган, феддезган.

Мыла сiз? да некөр каттигны öтiк кык пода дорын, не-
кинлö öтнаса козајствоын натофiл пода гөгөр ветлötны.

Богтам колкоз 50 козајствоiс. Мöд-коф естөн быдöс ужыс
шогмас пода вöдитöмын.

Колкоз вермас керны натофiл шонит карта мöссезлö.
Сувтötас этик карта вылö 50 мэс. Быд мöс сулалö аслыс тор-
јөн. Сожан-жуан оғас торјэн. Лöсöтöм натофiл ва шонтыны.
Сувтötöм натофiл машинаез сожан поснötны: соломорезка
шырны кöрым, жмыкoдpoбилка—iзны жмыккес, кoрнepезка-
вундавны картовки, турнепс, калыга.

Мöссез гөгөр ветлötны сувтötöм натофiл морттез, кöднi-
ја коласын öтiк пöрiсжык. Сiја велötчöм, кық мöссез гөгөр
бердавны. Мöссез вердöны öшлöмөн, быд лунö сетöны не
öткоф сожан.

Öтнаса козајствоiс мöс колкознöј шонит карта вылын
жын во бöрти вежöд, лöд унаөн јöлажык, пондö вачкiгны
мöслаң, а не котомкалаң, көр нольнан кокыс öтлаагöмас.

Мыјөн колкознэј мöс карта буржык öтнаса козајствoсa?

Карта лөгөтөм натофил, шоньт. А мед бур сижөн, -колхоз-
нөй карта вылын натофил морттез ужалоны пода гөгөр. Ена
ужалиггез (рочөн нийо шуоны скотһитсаез), пыр асгыныс уж-
сө велөтөны, мунөны оҗлаң төдөмөн пода вөфитөмын.

Сиз-жө өддөн поҗө сувтөтны натофил поре карта-эвинар-
нык. Чельад уна емөс кыгаез, кыз керны мөс карта, эвинар-
нык. Лыддөтө быщөмика школааньт өтлаын ветлөгиссезкэт і
рыттезөн лыддөтө інкаезлө і мужиккезлө, кыз вөфитны пода,
кыз лөгэтны колхознөй карта.

Төдмалө быщөмика колхозліс пода вөфитан план, мы
нија сувтөтисө етија во кежө пода жылөтөмын.

Кыз мунө кукаң быдтөм-өтлаалисө кукаңподаэс, езө?

Чельад, организујтө контролнөй бригадаез, проверјатө, кыз
мунө пода жылөтөм тјан школа рајонын, колхозезын і өтна-
са коҗајствоезын.

Богтө колхозіс ас выланьт шепство кукаң быдтөмын.

СУВТӨТАМ ПОРЕ КӨҖАЈСТВО

Јуалө, челад, ај-мамліс, кін тіјан озжык оліс ҫеревнаын емажы-ка? Кыным кулак вөлісө тіјан ҫеревнаын?

— Вәлі-ја әтік кәҖајство кулаккез коласын кытөн-бы ез вөдітө порсеез?

Ај-мам нето кін мөдік ыжытжык тіјанлө висталасө өтікө:

— Он вермы адзыны кулатскөј көҖајство, кытән бы ез вөв поре. Поре вөдітисө і шөрәтема көҖајствоез, көднја воіс.воі кыссөны асланыс нанөн.

Не вес-ед сетщөм басні віҫө өтір коласын: „поре абу так і јай абу.“ Сіҫ і ем: кыщөм пода вермас чожжыка порсеа сетны јай?

Балаөс быдса год быдтан-вермас лоны уна-уна 12-15 кілограмм. Мөс кукаҫ годөн быдмас 19-20 кгр. да јылө етіја пода өддөн жағона: бала піјалө уна-ні кык піјанөн, шөкжыка өтік піјанән, годнас ыпырје кыкіс, мөс өтјк піјанөн-годнас өтпырје.

Поре вермө піјавны өтпырјеөн дас і унажык піјанөз і год вылас піјалө кыкіс-кујіміс.

Богатөј важын-ні казалис, кыщөм ыжыт выгода віҫны көҖајствоын поре. Сіјөн богатөј і јайөн пыр вөлі. Сіјөн богатөјлөн јонжыка і волкытжыка быдмісө піјаннез. Локтан учөт кадө богатөј ордө өбед кості. Вajasө пызан вылө поре јайсө, чунь сүвда госыс јай вевдөрас. Тіщкө сојө богатөјлөн семја госа јай, а беднак начкылас өтік баран 6-7 кгр. ыщкісан кадын і сесса быдса во он адзыв некытщөм јай.

Сетщөм кад чулаліс, меҫ сојны өтнаслө богатөјлө јай. Өні колө сувтөтны көҖајство сіҫ, меҫ јай вөлі сојны і беднак семјалөн.

Тујө вөдітны, јылөтны поре өтілаөт—колхоз-пыр. Боетам прімер: заводитас беднатскөј көҖајство поре, вердны быщөміка сылөн немөн. Шоныт гід абу. Некещөм укуд порелө абу. Поре оз асылөн леткөтө котрасө ҫеревна куҫа, кошшісө сојны. Сојө мыј ез шед, берса умөльсө.

Кыщөм укуд сувтөтны поре вөдітөмын оз і думайтө. Віҫтан-кө пореыс јорш чужөма. Уна-уна јай сылөн 20-30 кгр.

Колхозез өні порсеез вөдітөны сетщөм родіс і сіҫ, өтік поре вармө јай сетны 400 кілограммөз.

Боетам бөра-жө озжыкеа поре вөдітөм мјјан өкрутын.

Ыжыт родіс поре мјјан округын ез вөв. Но порсеез быд көҖајствоын вөлісә не өткодөс. Мукөдлөн вөлісө казаккез 80-90 кілограммөн, а мукөд көҖајстволөн поснҫса-посні 20-30 кгр.

Нағтө кывліт тіјө сетщөм басні: „умөл мјјан поре родыс, колө вайөтны родсө Марколіс, сылөн гырје поре.“

Етіја басні сөрті поғө виставны сіҫ: өтір ас коласіс, сіја жө родіс бөрјіс гырјежык поресө віҫны.

1927-28 воӧ мійӧ округӧ вайӧтӧм уна порепіян Јоґкшір родіс. Бытса поззезӧн-дасӧн, дас кыкӧн етӧӧ порепіяннезӧ пуксӧтӧм кол-коззезӧ: коммунаӧ „Зарја Будушего,“ Лојінскӧй коммунаӧ і мӧдік кол-коззезӧ.

Коммунаын „Зарја будушего“ ыжыт поре род вӧдӧтӧм кужисӧ сувтӧтны: асныс сојӧны поре јаж і чулалӧм воӧ вузалӧмас порепіяннезӧ візны сізім со шат гӧгӧрлӧ. Кытӧн бостісӧ ӧтӧкӧн, кыкӧн порепіяннезӧ, нылӧн јывны ез вермӧ, орӧс ыжыт поре родыс (Вагановскӧй товарішчествоын, В-Іѳваын)

Мыла нылӧн орӧс поре родыс, мыла ез понды јывны?

Сіјӧн і ез мун оґлан етӧӧ арґельлӧзлӧн поре род, мыла н бостісӧ ӧтӧкӧн, кык пореӧн. Ӑтӧк, кык поре вылын коґажство он сувтӧт, он кер натоґіл гӧд, он сувтӧт натоґіл мортӧс ны дынӧ: асӧ мортыс оз вешты, кыґ пондас кык-кујӧм поре гӧгӧр кафґиены.

Сіјӧн ӧтнаса коґажствоын некӧр міян крессанінлӧн ез вермы лебны быщӧміка поре коґажство, ез вӧв натоґіл укод, ез вӧв натоґіл поре коґажство, а муніс поре вӧдӧтӧм уґдалӧм коласын. Кыґ верміс сіґ ј быдміс поре, ј вӧлјсӧ не поресез, а јоршшез.

Онӧ поре коґажство сувтӧтчӧ мӧдӧнож, ыжыт коґажствоӧн, мед позіс керны натоґіл поре карта—свінарнік, сувтӧтны натоґіл мортгез вердны, јуктавын і доґарајтны.

Етӧӧм ыжыт коґажство вермӧ асӧ јона вештыны і еетны ешӧ барыш.

МАШНА БЕРГӨТӨ ОЛӨМ

Локтис Грiшу гортэ да пондiс вiгтагны, кыҕ нiја талун ветлөмөг өксурөiаөн машиннөй складдезө:

— Тату, мiјө өнi школаас велөтам, кыҕ оҕлаң ужавны өтлаын колкозкөт, талун ветлiм вiçөтны асланым колкозө, кыщөмөг нылөн емэг машинаез, лөгөтөмөг-ја нiја көзән кад кежө. Бьдөнным, велөтчиөгез бөрја группаезiе жукагiм бригадез вылө: өтiккез мунисө Подгорскөй участокө, мөдiккез Јарковскөйө, кујимөттез Бабiнскөйө, һөлөттез Нагорскөйө. Мiјө муним машиннөй, складдезө.

Уна i сетчiн быд коф машинаыс. Быд-коф плуггез, пiңаез, бөрјән машинаез, көзән машинаез да кыщөмөг токо i абуөг.

Быд колкоз, кыщөм машина сылө колө, сетө сы вылө заток Рајкоопсојузө i бөгтө складдезiе. Тулысга көзән кад кежө емөг быдсэн машинаез.

Колө керны сiç, мед тулысга көзән кадө өтiк машина ез сулав вес. Мед быд машинаыс отсалiс пакөтны көзән площад, тыртны көзән план. Жугалөм машинаезсө колө өнi-жө лөгөтны, мед нiја вөлисө готовөг көзән кад кежө.

Машина медбур отсалiе мортлөн. Машина бергөтө олөм вiль туй куза.

— Сiç, сiç, кага, сетщөм кад локтис, токо сы жылiе i кылан кыҕ-бы кокһөтны олансө өтiрлiе. Оҕжык важ годдезас ок-ок-ок кыщөм өкыт вөли да һекiн ез думайт кокһөтны.

Төвбыт мырған гунна вылын. Асывнас кајән оҕ, рытнас кајән пемытiн, а вартан өтiк өвiн.

Гожумыс локтас, так некыщөм шотчiсөм он төд. А эни мыј колкозас оланыс? Көçөны машинаөн, вундөны машинаөн, вартөны машинаөн. Вiçөт-то менө оз щөктө кајны вартны — пөриг-пө. Отнаным бы олим сiç-жө берга нуждасө адзылим. Көр ешө уна быд-коф машинасө колкозас ваясө, то-ед сек оланыс лоас. Мiјән чельадным токо кыгаез өөртi пондасо төдны, кыҕ ужалисө ај-маммезныс,—паныт вiгталiс ајыс.

— да бур, тату, оланыс лоас, көр муез вылын гымөтны пондасө тракторрез, комбайннез, сложнэј вартан машинаез. Быд ужсө пондас керны машина.

Таво Јурлинскөй совкозө ваяны вiт дас трактор. Нiја вөлиг пондасө бергэтны, — помалис бајiтны Грiшу.

Кудымкарие опорнөй шк. Мошегова.

ТӨВГА КАД

Абу кәзыт таво төв,
Челәд озө полө.
Котрасөмиг он-ны өв,
Өтэрын пыр олэ.

Кокын лампа, то коңок,
Лунтыр пыр ыслагө.
Кэт і бырас нылөн прок,
Кынөмвлын кыскагө.

Јурын нылөн дума пыр,
Вынөн медбы лебны.
А здоровјо, вермө вын
Фізкультура сетны.

Јонмө нылөн, содө вын
Озлаң дыр ужавны,
Вил олансөдорны жын,
Враггезөс пантавын.

Төвга кадсө челәд дыр
Пондас бөра төдны,
Тулыс мытчө асгис ныр
Мөд-нож нылө орсны.

Каңуков.

Керам договоррез колхозезнӧт

Доктӧ тулыс. Омӧн Советскӧй сојуз паета колхозез, једӧнличникез—гов, шӧрӧтема крессана лӧсӧтчӧны мӧдик ыжыт болшевиетскӧй кӧзан кад кежӧ. Сортӧруйтӧны кӧжӧс, бостӧны вӧл машинӧаез, вочӧны жугалӧммезсӧ, важжесӧ і сӧз оулан. Заводдез, фабрикаез термасӧны лезны унажык мешӧнаез, мед сетны нӧјӧ деревнаезсӧ, мед чулӧтны кӧзан кад.

Уна вермасӧ отсавны кӧзан кад чулӧтӧмын школаез.

Мӧјӧ велӧтчӧссез Кудымкарскӧй опорнӧй школӧае керӧм договор Кудымкарскӧй колхозкӧт кад кежӧ—певралсан сентабр тӧлісӧз.

Школа бостӧс ас вылас: отсавны колхозлӧ сортӧруйтны, протравитны кӧжӧс, пешлыны чужан, ӧетыны пӧјӧм. Бырӧтны неграмотнӧс да учӧт грамота колхозникезлӧс. Паскӧтны отӧр коласын газетӧаез, журналдез, сельскокожајственнӧй кнӧгаез. Чулӧтны собраннӧез, спектаклӧез, лезны стентазетӧаез. Отсавны фетскӧй јасмӧезлӧ.

Чулӧтны вӧр лун. Сӧја лунӧ садӧтны быд код пуез. Ета ужӧ кысыны колхозникезӧс. Керны ј ӧшӧтны кај поззез.

Колхоз бостӧс: сетны мӧјанлӧ 1 га му. Отсавны сӧјӧ гӧрны-кӧзны, отсавны школӧлӧ осны столарнӧй мастерскӧй. Вештыны керку обшејӧтӧја увтӧ челадлӧ. Отсавны велӧтчӧны гов челадлӧ.

Ета договор сӧртӧј уж мӧјӧ пондӧтӧм-нӧј. Ӑтувтӧм бригадӧаез, кӧдна ветлӧны колхоз учасоккесӧ, нуӧтны уж.

Бтаз мӧјӧ чожжыка вермам шкслаӧн пырны производствӧӧ і велӧтны сӧјӧ.

ВЕЛӧТЧӧС КУДЫМКАРСКӧЈ ОП. ШК. БАЖӧН.

Комі-Пермјатскӧй кнӧга лезанӧн

Ответственнӧй редактор туйӧ Зубов С. Ф.

дон гіжеём вылѣ,
год кежѣ 2 р. 50 коп. 6 м. 1 р. 30 к.
3 м. 70 коп.